

Elektronikus tanulási környezetek

– Komenczi Bertalan könyvéről

Komenczi Bertalan az Eszterházy Károly Egyetem Médiainformatikai Tanszékének az oktatója. *Elektronikus tanulási környezetek* című könyvének megírását a szerző fő kutatási területe, az elektronikus tanulási környezetekben alkalmazott modellek, módszerek és stratégiák, valamint az ehhez kapcsolódó szemléletek és jövőképek megfogalmazása motiválta. Ezek között is kitüntetett szerepet kap kutatómunkájában az e-learning módszertani és technikai lehetőségeinek a vizsgálata, valamint az informatika, a kommunikációs technológiák lehetőségei és hatások a közoktatásra és a társadalomra.

Az *Elektronikus tanulási környezetek* című könyv, a szerző korábbi publikációinak az összegzése.

A tartalom 4 részre tagolódik. Az első részben a tanulóval és tanítással kapcsolatos történeti szemléletfejlődéssel ismerkedhet meg az olvasó. Itt olvashatunk a tanulási környezetek technológiai szervezési típusairól mint a tanulási környezetek egyfajta nézőpont szerinti osztályozásáról. A kulturális átadás történeti hagyományait eleveníti fel a szerző (utánzásos tanulás, tanítás alapján való tanulás, együttműködéses tanulás – ez utóbbi szintre előrevetíti a merevvé vált oktatási rendszerek jelenleg tapasztalható gyengeségeit). Az anyanyelv, az előbeszéd és az olvasás, az írott és beszélt nyelv, a tapasztalatok és a konstrukció alapvető eszközök a tanulásban. Az e-learning elterjedésének kezdetén csupán az írott információkra támaszkodott. A mai médiumok már hangok, filmek átadására és interakciókra is képesek, a virtuális egyetemeken pedig tevékenységeket és mozdulatokat is véghezvihetünk. Az infokommunikációs technológia kényelmesebb és hozzáférhető módon szolgáltatja az információt, amelyből tudást konstruálhatunk. Vajon változik-e az a mód, ahogyan tanulunk ma, ahhoz képest, ahogyan évezredekkel ezelőtt tettük? „*A hálózati kultúra .. ma még kezdeti, formálódó stádiumban lévő, képlékeny entitás. Nem tudjuk, hová vezet, mire alakul.*” (31. o.) A tradicionális tanulási környezetek bemutatása mellett részletes ismertetést nyújt a szerző a konstruktivista, a komplementer és a problémaközpontú tanulási környezetekről, ezek szervezési feladatairól, valamint alkalmazhatóságuk általános kereteiről, feltételeiről.

A második részben a tanulás és tanítás jelenleg is formálódó fogalmi rendszerét mutatja be a szerző, kitekintve a jövő lehetőségeire. Ebben a részben a hazai felsőoktatási modernizációs törekvéseket, azok technológiai hátterét veszi például annak az előrejelzésének megalapozására, miszerint a pedagógia területén a technológia hatására jelentős innováció fog bekövetkezni, melynek napjainkban még csak a küszöbén állunk. Ezt a változást a „tudásalapú társadalom” igényeinek már nem teljes mértékben megfelelő mai oktatási struktúra, valamint a tanulási környezetek folyamatos formálódása váltja ki. A for-

málódás mozgatórugója a használható tudás megszerzését hatékonyan támogató tanulási környezet megalkotásának vágya. A szerző a tanulásról alkotott hagyományos dimenziók bemutatásán túl az élethosszig tartó tanulás új szerveződési kereteit ismerteti (*lifelong* és *lifewide* dimenziók). Ez a szemlélet arra utal, hogy a tanulási folyamatban ma már meghatározó szerepet játszanak azok a virtuális terek és közösségek, melyek „befurakodnak” hétköznapjainkba, és megalkotják azt az új tanulási formát, melyet „nem tudatos”, implicit tanulásnak nevezünk. E tanulási folyamat „észrevétlenül” zajlik az egyénben, akire az őt körülvevő környezet, a média és a kommunikáció világa és eszköztárának használata hat, s amely kiegészíti a „tudatos tanulás” során szerzett ismereteket. Ez az átalakulás, vagyis az „információs társadalom” igényeinek megfelelő tanulásszervezési törekvés jól nyomon követhető a tanulási környezetek átalakulási folyamatában is, erről szól részletesen a 2.2 fejezet és példákkal szolgál hozzá a 2.3. fejezet. A második fejezet utolsó részének jövőképeben a szerző a technológia hatására új pedagógiai módszertan, valamint tanár-tanuló szerepváltozás lehetséges irányait vázolja fel.

A könyv harmadik részében a szerző a tradicionális és az elektronikus tanulási környezetek jellemzőit állítja szembe. Ezzel megalapozza az információ fontosságát az „információs társadalom” jelzővel illetett mai tanulói társadalom számára. Ebben a társadalomban az információ még nem része a tananyagnak, az elektronikus tananyag még messze nem tartozik az „értékes” információk közé. Ez csupán egy hasznos dolog, de nem válik a tudásszerzés fő forrásává. A mai tananyagkészítők és -szerkesztők kutatásai az elektronikus tananyagok hasznosságára, a velük véghezvitt tanulás eredményességére irányulnak. Egyre több kutatás igazolja, hogy önmagában az e-learning és az elektronikus tartalom csupán eszköz, de nem garancia a tudáshoz. Ebben továbbra is jelentős szerepe van a tanulás irányítójának. Ez a szerep azonban ma már nem feltétlenül az oktatóé, hiszen egy szociális konstruktivizmuson alapuló tanulási környezetben bármely szereplő válhat a tanulás irányítójává – több-kevesebb ideig. Ezt a szemléletet közvetíti a konnektivizmus is, melynek legismertebb hazai követője Kulcsár Zsolt. Kulcsár szerint a tanulási környezetet nem szűkíthetjük tanulmányi keretrendszerekre, a tanulók úgyis kilépnek ezekből a virtuális világokból és saját ízlésüknek, kognitív képességeiknek megfelelő információk után nyomoznak a teljes világhálón. Míg tehát Komenczi a „hálózati tanítás” kapcsán fogalmazza meg az internet és a médiumok tanulásban meghatározott szerepét, addig ma már a „hálózati tanulás” fogalma azt sejteti, hogy a szervezett formában történő tanulás során fontos lenne az egyénekből álló tanulóközösségek egyedi információs „rendszerét”, ismereteit *összekapcsolni*.

A könyv negyedik részében az e-learning fogalmi rendszerét mutatja be a szerző mint az infokommunikációs technológia oktatási területen való alkalmazását. Ez a fejezet a témával most ismerkedők számára fontos alapinformációkat tartogat, az e-learningben jártas kutatók és felhasználók számára az egységes fogalmi rendszer alkalmazására hívja fel a figyelmet.

Az *Elektronikus tanulási környezetek* című könyvet azoknak ajánlom, akik most ismerkednek az elektronikus tanúlással és oktatással.

Komenczi Bertalan: Elektronikus tanulási környezetek. Budapest: Gondolat Kiadó, 2009. 175 p.

Szepesi Judit

Iskolai évkönyveket (értésítőket, érdemsorozatokat) keres az OPKM!

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (OPKM) felbecsülhetetlen értékű különgyűjteményt gondoz iskolai évkönyvekből. Az iskolai évkönyvek – vagy régi nevükön iskolai értesítők – a nemzeti kulturális örökség részei. Kis példányszámban jelennek meg, így különösen fontos módszeres gyűjtésük, megőrzésük, hiszen a családtörténetet, iskolatörténetet, neveléstörténetet, életutakat kutatók számára pótolhatatlan források. Több más intézmény is rendelkezik ilyen gyűjteménnyel, de az OPKM-é az egyik legnagyobb. Hiányok viszont így is vannak benne minden korszakból. Ezért kérjük a lakosság és az intézmények segítségét az állomány teljesebbé tételéhez.

Ha van a birtokában iskolai évkönyv, akkor kérjük, ellenőrizze le, hogy az OPKM állományában van-e! Ha nincs meg, akkor szívesen vesszük a felajánlást.

Az OPKM vállalja, hogy

- az állományából hiányzó műveket
 - állományba veszi,
 - tartósan megőrzi, nem selejtezi,
 - szakszerűen feldolgozza,
 - kutatók számára szolgáltatja,
- közzéteszi az adományozók névsorát (ha kéri/engedélyezik)

Egy évkönyvből két példányt őrzünk meg. A példányok ellenőrzésével kapcsolatban honlapunkon talál információkat: http://www.opkm.hu/?lap=dok/dok&dok_id=15

A keresésben szívesen segítünk:

- személyesen a könyvtár nyitvatartási idejében: K-P: 10.00-19.00,
Szo: 10.00-14.00
- telefonon: 06-1-323-55-72 vagy 323-5553
- e-mailben: csillag.beata@opkm.hu
- a beazonosításhoz a következő információkat kérjük:
 - település
- iskola neve (vagy a borítón szereplő cím)
 - tanévek
- Segíti a beazonosítást a borító olvasható képminőségű fotója.

A példányokat várjuk

- Budapesten az OPKM-ben, 1089 Könyves Kálmán krt. 40. (Népliget, Tündérpalota)
 - Postacímünk: 1581 Bp., Pf. 14. (Utánvétellel semmiképpen ne küldjenek semmit!)
- egyéb szállítási lehetőségek Tolnai Józseffel egyeztethetőek:
tolnai.jozsef@opkm.hu; 06-1-323-55-12

A példányba, a csomagba helyezzenek el információt az adományozó nevéről, elérhetőségéről!